

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali & Buddhism) First Year Semester- I

Part-A

Course Title	M.A.Part-I Semester-I (Pali & Buddhism)
Subject Code	Paper-I-, Paper-II-, Paper-III- Paper IV
Discipline Specific Core (DSC)	Type of Course Theory
No. of Credits	04
No. of Total Lectures	60
Total Marks - 100	End Term : 70 Marks (University level Exam) SEM (Internal) : 30 Marks (College level evaluation)
Preamble	पाली ही विश्वातील एक अत्यंत प्राचीन आणि समृद्ध भाषा आहे . नितीमुल्यांची शिकवण व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने पाली अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. पाली साहित्य हे मनोवैज्ञानिक समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक विज्ञानाच्या दृष्टीने देखील ही भाषा समृद्ध आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर पाली भाषेच्या अध्ययन आणि अध्यापनात वाढत असलेली आवड पहाता आपल्या विद्यार्थ्यांना देखील या संपूर्ण ज्ञान संग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टीने पाली भाषेचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.
Programme outcomes (POs)	१) गद्य पाठाचा भाषांतर करता येईल. २) गद्य पाठाचा सारांश स्वतःच्या शब्दात स्पष्ट करता येईल. ३) पद्यपाठातील गाथांचा अनुवाद करता येईल. ४) पद्य पाठाचे वाचन करुन सारांशात्मक स्पष्ट करता येईल. ५) संपूर्ण अभ्यासक्रमाचे सूक्ष्म अध्ययन करुन वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे देता येतील.
Programme Specific Objective (PSOs)	१) पाली भाषेचे अध्ययन करुन त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण करणे. २) पाली भाषेत प्राचीन कालीन गद्य व पद्य अशा विविध पैलूंचा विद्यार्थ्यांना परिचय करुन देणे. ३) पाली भाषेत केवळ साहित्यिक विषय नसुन उच्चतम नैतिक मूल्य तथा स्त्री पुरुष समानता अशा आधुनिक विषयांवर देखील विविधांगी सुत्त उपलब्ध आहे. याची जाणीव करुन देणे. ४) पाली ही केवळ प्राचीन भाषा नसुन आजच्या काळात देखील फार मोठ्या प्रमाणात पाली भाषेत साहित्य निर्मीती होत आहे. ५) पालि अध्ययनाने येणारी उच्चारण शुध्दता, पाठांतर क्षमता ,नैतिकमूल्य संवर्धन बौद्धिक संपन्नता यांचा परिचय करुन देत ती मूल्य रुजवण्याचा प्रयत्न करणे या अभ्यासक्रमाचे उद्दिष्टे असेल.

पाली विषयामध्ये रोजगाराच्या विविध संधी

- १) पाली भाषेचा वैज्ञानिक पध्दतीने अभ्यास केला तर आपली वर्तमान भाषा समजण्यास मदत होते. श्रीलंका ब्राम्हदेश, कंबोडीया आणि लाओस येथील भाषांवर सुद्धा पाली भाषेचा प्रभाव आहे. त्यामुळेच भारतीय विद्यार्थ्यांना या देशांसोबत भारतीय संस्कृतीसंबंधी विचारांचे आदान प्रदान करता येईल.
- २) शिक्षक व प्राध्यापक शासकीय व निमशासकीय स्थरावर शाळा, महाविद्यालयांमध्ये पाली भाषा वर्ग सुरु आहेत. व सातत्याने पाली भाषेची मागणी वाढत आहे.
- ३) बार्टी या संस्थेमध्ये पाली भाषेचे अनुवादक म्हणून संधी आहे.
- ४) पुस्तक निर्मीती जनसामान्यांच्या भाषेमध्ये पाली साहित्य अनुवादीत व प्रकशित करणे.
- ५) बौध्द संस्कार विधी करीता संधी उपलब्ध आहेत.
- ६) आकाशवाणी दूरदर्शनवर उद्बोधन, मार्गदर्शन, कार्यास संधी उपलब्ध आहेत.
- ७) सैन्य दलामध्ये सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सैन्य धर्मगुरु पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी उपलब्ध आहेत.
- ८) अनुवादक जागतिक स्थरावर पाली विषयाच्या आकर्षणाचा व आवडीचा विचार करता विविध देशामध्ये अनुवादाच्या संधी प्राप्त होऊ शकतात.
- ९) संपूर्ण पाली त्रिपिटक भाषांतर करण्याकरीता लहान लहान ग्रंथांच्या माध्यमाने भाषांतराच्या संधी उपलब्ध होतील.
- १०) विपस्सना संशोधन विन्यास इगतपुरी येथे अनुवाद लिखान, प्रसार, प्रचार व संशोधनाच्या संधी उपलब्ध आहेत.
- ११) ऑनलाईन पालिभाषा शिकवणी वर्ग घेण्याची संधी प्राप्त होईल.
- १२) युटब च्या माध्यमाने पालीमधील तत्वज्ञान, कथा, व गाथा यांचे पठन करुन संधी प्राप्त होतील.

- १३) तानतनावाचे व्यवस्थापन करण्याकरीता विपस्सनाद्वारे रोजगार संधी उपलब्ध होईल.
- १४) विहार विहारामध्ये बुध्दाच्या धम्माचे ज्ञान सामान्य लोकांमध्ये पोहचवता येईल.
- १५) लेखन क्षेत्रामध्ये ग्रंथलेखन, कथालेखन, वृत्तपत्रलेखन व लेखनाच्या संधी प्राप्त होतील.
- १६) धार्मिक स्थळे पर्यटनामध्ये मार्गदर्शक म्हणून संधी उपलब्ध होईल.
- १७) संशोधन - संशोधन करण्याकरीता भारत सरकार शिष्यवृत्ती लघुशोध प्रबंध, शोध प्रबंध करण्याकरीता संधी उपलब्ध होईल.
- १८) प्रेरक वक्ता प्रबोधनात्मक कार्यामध्ये योग्य प्रबोधन करता येईल.
- १९) इतिहासाच्या दृष्टीने पाली साहित्याचे फार महत्व आहे. तो सांस्कृतिक ठेवा पाली साहित्यामध्ये समाविष्ट आहे. त्याचाने आजता गायत पर्यंत अभ्यास झालेला नाही.
- २०) धर्म व दर्शन या दृष्टीने पाली भाषेचे महत्व जन सामान्य लोकांना सांगता येईल.
- २१) प्राचीन काळामध्ये पाली साहित्यात जीवक नावाचा प्रसिद्ध वैद्य होता. त्याने अनेक भिक्षू राजे महाराजे व सामान्य व्यक्तींवर नैसर्गिक पध्दतीने, सोप्या पध्दतीने उच्चार केलेले आहे. या सर्वांचा उल्लेख त्रिपिटकामध्ये वारंवार येतो. त्यामुळे वैद्यकीय क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना फार लाभ होऊ शकतो.
- २२) भगवान बुध्दांनी कृषी व आर्थिक समस्येसंदर्भात अनेक ठिकाणी मार्गदर्शन केलेले आहे. त्यामुळे कृषीच्या व व्यापायाच्या क्षेत्रामध्ये जाणाऱ्या विद्यार्थी मार्गदर्शन मिळऊ शकतो.
- २३) टेलीग्राम व युटूबच्या माध्यमातून सामान्य लोकांना पाली भाषेचे मार्गदर्शन करता येईल.
- २४) विविध स्पर्धा परीक्षामध्ये बौद्ध तत्वज्ञानावर विचारलेले प्रश्न सोडविण्यास मदत होते

Part B

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

FACULTY : HUMANITIES

Session : 2023-24

Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23

Syllabus : M.A. (Pali & Buddhism) First Year Semester- I

वाङ्मय पारंगत एम. ए. (पाली व बुद्धिज्ञम) अभ्यासक्रम(NEPv23)

एम. ए. (पाली आणि बुद्धिज्ञम) : सत्र पहिले

Semester- I

अक्र.	अभ्यासपत्रिका प्रकार	अभ्यासपत्रिका शीर्षक	तास	श्रेयांक
1	RM & IPR	संशोधन पद्धती आणि बोदधिक संपदा	60	4
2	DSC-I.1	पाली भाषा साहित्य	60	4
3	DSC-II.1	सुत्तपिटकसाहित्य	60	4
4	DSC-III.1	विनयपिटकसाहित्य	60	4
5	DSE-I.A/B /Mooc Elective	A) खुद्दकपाठ or B) धम्मपद OR Mooc/Swyam Courses 1. BuddhistTourism OR 2. Buddhsit Philisophy OR 3. Abhidhamma (Pali) OR 4. History ofIndian Buddhism	60	4
6	DSC-III.1 Tutoril	प्रशिक्षण व कार्यानुभव	30	2
7	On Job Training, Apprenitceship, Field Projects	अभ्यासक्रमाशी संबंधित: बोद्ध लेणीला भेट व अहवाल सादर, विपस्सना सेनटरला जाऊन सेवा देणे व त्याचा अहवाल किंवा प्रमाणपत्र .सेवाधीन प्रशिक्षण सेवानुभव आणि क्षेत्र प्रकल्प	120	-
				22

सूचना -: १ DSC (अभ्यासपत्रिकाअनिवार्यराहील.

२ DSE (अभ्यासपत्रिका येछिक स्वरूपाची असून गट ५ मधील कोणतीही एक अभ्यासपत्रिका निवडावी लागेल.

३-:III.I Tutoria-DSC (

अभ्यासक्रमानुसार कार्यानुभव पूर्ण करावा लागेल.

सत्र १ व सत्र २ सुटीच्याकालावधीतएकूण १२० तास अभ्यासक्रमाशी संबंधित सेवाकार्य क्षेत्रप्रकल्प पूर्णकरणे बंधनकारक असेल हे कार्य पूर्ण झाल्यानंतर त्याचे ४ श्रेयांक विद्यार्थीना मिळतील.

१) अभ्यासपत्रिका
संशोधन पद्धती आणि बौद्धिक संपदा अधिकार
(Research Methodology and Intellectual Property Right)
एकूण श्रेयांक : ४ (Credits : 4)

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs)

१. संशोधनाचा अर्थ, स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट होईल.
२. संशोधनाच्या विविध पद्धती आणि संशोधन समस्येनुसार त्यातील विशिष्ट पद्धतीचे उपयोजन करता येईल .
३. संशोधन पद्धतीचे आकलन झाल्यामुळे संशोधनात अभिरूची आणि गती प्राप्त होईल.
४. सभोवतालाकडे व प्राप्त माहितीकडे चिकित्सक, विश्लेषणात्मक व तुलनात्मक दृष्टीने पाहण्याची वृत्ती विकसित होईल.
५. पीएच.डी.साठी आणि संशोधन संस्थांच्या प्रकल्पांसाठी या ज्ञानाचा फायदा होईल.

अभ्यासपत्रिकेची निष्पत्ती (COs) (IPR)

१. बौद्धिक संपदा अधिकाराचे महत्त्व लक्षात येईल आणि त्यामुळे स्वताची निर्मिती , उत्पादन, कृती , याबाबतच्या हक्काबाबत विद्यार्थी जागरूक होईल.
२. पेटंट प्रक्रियेचे महत्त्व समजून घेता येईल .
३. विद्यार्थ्यांना IPR च्या विविध स्वरूपातील वैधानिक तरतुदी सोप्या फॉर्म मध्ये समजून घेता येईल .
४. पेटंट, कॉपीराईट, ट्रेडमार्क आणि औद्योगिक डिझाईन मिळविण्यासाठी प्रक्रिया जाणून घरत येईल .

अक्र.	अभ्यासपत्रिकेचे घटक	नेमलेले तास
१	<p>संशोधन : संकल्पनात्मक परिचय(Research : Conceptual Introduction)</p> <p>१.१ संशोधन : अर्थ, स्वरूप, व्याप्ती व उद्दिष्ट्ये. (Research : Meaning , Nature & Objectivises)</p> <p>१.२ संशोधनाचे प्रकार (गुणात्मक संशोधन आणि संख्यात्मक संशोधन) आणि संशोधनाच्या पद्धती. (Types of Research (Quantitative and Qualitative)and Methods of Research : Historical Research, Linguistics Research, Philosophy Research, Literary Studies Research)</p>	१२ तास
२	<p>संशोधनातील पायऱ्या (Research Steps):</p> <p>२.१ संशोधन विषयाची निवड /समस्या सूत्रण(Identify the Problem)</p> <p>२.२ पूर्वसाहित्याचा आढावा(Review of Literature)</p> <p>२.३ गृहीतक/परिकल्पना(Hypotheses)</p> <p>२.४ संशोधन आराखडा(Research Design)</p> <p>२.५ माहिती संकलन, सर्वेक्षण, प्रश्नावली आणि मुलाखती इ.(Data Collection)</p> <p>२.६ माहिती विश्लेषण(Data Analysis)</p> <p>२.७ अहवाल लेखन (Report Writing)</p>	१२ तास
३	<p>संशोधन साधने (Resources for research) :</p> <p>३.१ संदर्भ ग्रंथ (Reference Books)</p> <p>३.२ नियतकालिके (Research Journals)</p> <p>३.३ शासकीय/संस्थात्मक अहवाल (Government/Institutional Reports)</p> <p>३.४ शोधप्रबंध व लघुप्रबंध(Theses & Dissertations)</p> <p>३.५ इ-स्रोत (e-resources)</p>	१२ तास
४	<p>संशोधकासाठी आवश्यक गुण व संशोधन कार्यातील पथ्ये (Qualities & Regimen required for a Researcher):</p> <p>गुण (Qualities) :</p> <p>४.१ जिज्ञासा, व्युत्पन्नता, प्रज्ञा, संयम.</p>	१२ तास

	<p>(Curiosity, Intelligence, Wisdom, Patience)</p> <p>४.२ चिकित्सक दृष्टी, संवेदनशीलता आणि कल्पकता. (Critical Perspective, Sensitivity and Creativity)</p> <p>४.३ संशोधन पुरक भाषिक ज्ञान व कौशल्य. (Research Oriented Language Knowledge and Skills)</p> <p>पथ्ये (Regimen) :</p> <p>४.४ विषयाचे अवधान आणि पूर्वज्ञान, वस्तुनिष्ठता, कालभान, व्यवहारभान, पूर्वग्रहरहितता, मूल्यविवेक. (Attention of Subject, Objectivity, Time awareness, Practical Awareness, Emptiness of Prejudice)</p> <p>४.५ संशोधन विषयक परंपरांचे भान. (Awareness of research traditions)</p> <p>४.६ संशोधनाची सामाजिक उपयुक्तता (प्रादेशिक, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय) (Social Utility of Research (Regional, National and International))</p>	
५	<p>बौद्धिक संपदा अधिकार (Intellectual Property Right):</p> <p>५.१ बौद्धिक संपदा : संकल्पना, परिचय (Intellectual Property : Concept, Introduction)</p> <p>५.२ बौद्धिक संपदा अधिकार : स्वरूप आणि प्रकार (Intellectual Property Right : Nature and categories)</p> <p>५.३ बौद्धिक संपदा अधिकार आणि भारत (Intellectual Property Right and India)</p> <p>५.४ कॉपीराईट आणि कॉपीराईटसंबंधी अधिकार (Copyright and rights regarding copyright)</p>	१२ तास

संदर्भग्रंथ :

- १) संशोधन: पदंधती, प्रक्रिया व अंतरंग, डॉ. दु. का. संत, पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे.
- २) वाङ्मय संज्ञा संकल्पना कोश, (टीप: संशोधन)संपा.: प्रभा गणोरकर, वसंत आबाजी डहाके आणि इतर, ग. रा. भटकळ फाऊंडेशन, मुंबई. प्र. आ.: डिसेंबर २००१/१९२३, पुनर्मुद्रण : २०१३/१९३५.
- ३) भारतीय समाजविज्ञान कोश, खंड ६ - पूरवणी खंड, (टीप: संशोधन) संपा.: स. मा. गर्गे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे. प्र. आ.: ऑगस्ट २०१७.
- ४) शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, स. गं. मालशे (सुधारित आवृत्ती संपादन मिलिंद मालशे), लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, सहावी आवृत्ती, २०१४.
- ५) भाषा व साहित्य संशोधन (खंड १, २, ३), संपा. वसंत जोशी, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
- ६) संशोधन सिद्धांत आणि पद्धती, सदा कःहाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९७.
- ७) साहित्यसंशोधन : वाटा आणि वळणे, डॉ. सुधाकर शेलार, अक्षरवाङ्मय प्रकाशन, पुणे, २०१९.
- ८) सामाजिक संशोधन : पद्धती, शास्त्र व तंत्रे, प्रदीप आगलावे, श्री साईनाथ प्रकाशन, नागपूर.
- ९) बौद्धिक संपदा अधिकार, डॉ. वि. म. गोविलकर, डायमंड पब्लिकेशन.
- १०) बौद्धिक संपदा हक्क : स्वरूप आणि समस्या, डॉ. जयश्री नेमाडे, प्रशांत पब्लिकेशन, २०१९.
- ११) Intellectual Property Rights in India, V. K. Ahuja, Volume 1 & Volume 2.
- १२) हिंदी साहित्य ज्ञानकोश- खंड 6, संपा.: शंभुनाथ आणि इतर, भारतीय भाषा परिषद, कोलकत्ता, वाणी प्रकाशन, नयी दिल्ली.
- १३) हिंदी साहित्य ज्ञानकोश- खंड 7, संपा.: शंभुनाथ आणि इतर, भारतीय भाषा परिषद, कोलकत्ता, वाणी प्रकाशन, नयी दिल्ली.
- १४) कॉपीराइट, कमलेश जैन, राजकमल प्रकाशन प्रा. लि., नई दिल्ली, २००८.
- १५) <http://www.learnpali.in>
- १६) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- १७) <https://youtu.be/Kd1GgBt43c>
- १८) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , मोतीलाल बनसिंडस नवी दिल्ली.
- १९) पाली शब्दकोश , मराठी इग्रजी , प्रो. डॉ.विमलकिर्ति,प्रगतिवादी प्रकाशन नागपूर .
- २०) पाली शब्दकोश लेखक , डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर , संपादक महाराष्ट्र शासन प्रकाशित खंड -१६.
- २१) पाली तिपिटक परिचय , लेखक डॉ.विमल किर्ति , समता प्रकाशन ,नागपुर , 2015.

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSC-I.1	पाली भाषा साहित्य	60	4

Course Outcomes:

- १) त्रिपिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) सुत्तपिटक साहित्याचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) बौद्धसंगीतीच्या आधारे पालि साहित्याचा इतिहास जाणून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

Unit	Content	एकूण तास
unit- I	पाली साहित्याचा इतिहास स्वरूप व महत्त्व पाली भाषा , उदय व विकास .	१५तास
unit- II	पाली तिपिटक ग्रंथाचा परिचय , (सुत्तपिटक , विनय पिटक , अभिधम्मपिटक)	१५तास
unit – III	पाली अठ्ठकथा साहित्य परिचय (सुत्तपिटक अठ्ठकथा परिचय)	१५तास
unit- IV	प्राचीन बौद्ध संगीती , १) पठम संगीती , २) द्वितीय संगीती	१५तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घांतरीप्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय - १५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा - १५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंग उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग.
- २) पाली साहित्य का इतिहास, राहुल सांकृतायायन, उत्तर प्रदेश शासन हिन्दी भवन लखनऊ.
- ३) दिघनिकाय, सत्यनारायण गोयंका , विपस्सना विशोधन विनयास इगतपुरी.
- ४) दिघनिकाय , द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी.
- ५) दिघनिकाय, मराठीभाषांतर, डॉ. विमलकीर्ती, समता प्रकाशन, नागपूर.
- ६) मज्झिमनिकाय, राहुल सांकृतायायन, भारतीय बौद्ध शिक्षा परिषद , श्रावस्ती.
- ७) मज्झिमनिकाय , अनुवादक संपादक डॉ. विमलकीर्ती, प्रगतीवादी प्रकाशन भामटी, नागपूर.
- ८) पाली व्याकरण, डॉ. विमलकीर्ती , प्रगतीवादी प्रकाशन भामटी, नागपूर .
- ९) <http://tipitaka.org/deva/>
- १०) en.m.wikipedia.org
- ११) Pali Darshan Channel
- १२) <http://www.learnpali.in>
- १३) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- १४) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c
- १५) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , मोतीलाल बनसिंहस नवी दिल्ली.
- १६) पाली शब्दकोश , मराठी -इंग्रजी प्रो , डॉ. विमलकिर्ती, प्रगतीवादी प्रकाशन भामटी , नागपूर .
- १७) पाली शब्दकोश लेखक , डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर , संपादक महाराष्ट्र शासन प्रकाशित खंड

१८) पाली तिपिटक परिचय , लेखक डॉ. विमल किर्ती , समता प्रकाशन , नागपूर . 2015

DSC-II.1 (सुत्तपिटक साहित्य)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSC-II.1	सुत्तपिटक साहित्य	60	4

Course Outcomes:

- १) त्रिपिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) दिघानिकाय साहित्याचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) ग्रंथ बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.
- ५) बौद्ध सांगीति अभ्यासता येईल

DSC- II. 1

unit- I	सुत्तपिटकसाहित्याचा इतिहास व महत्त्व	१५ तास
unit- II	दिघानिकाय या ग्रंथाचा परिचय व महत्त्व १) ब्रम्हजाल सुत्त २) सामय्यफल सुत्त ३) अम्बठु सुत्त	१५ तास
unit- III	माज्झिम निकाय ग्रंथाचा परिचय व महत्त्व १)सब्बासव सुत्त २)धम्मदायाद सुत्त ३) सतीपट्टान सुत्त	१५ तास
unit- IV	प्राचीन बौद्ध सांगीति, १) तृतीय संगीति, २) चतुर्थी सांगीति	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय - १५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा - १५ मार्क .

संदर्भ ग्रंथ:

- १) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंग उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग, नवी दिल्ली.
- २) माज्झिम निकाय , स्वामी द्वारिकादास शास्त्री , बौद्ध भारती प्रकाशन, वाराणसी.
- ३) दिघानिकाय, राहुल सांकृत्यायन, सुगत प्रकाशन , नागपूर .
- ४) दिघानिकाय , भदंत आनंद कौसलायन,
- ५) माज्झिम निकाय, डॉ. विमलकीर्ती, सम्यक प्रकाशन, नवी दिल्ली.
- ६) <http://tipitaka.org/deva/>
- ७) en.m.wikipitada.org
- १) Pali Darshan Channel
- २) <http://www.learnpali.in>
- ३) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ४) <https://t.me/palidarshan>
- ५) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c
- ६) सधम्मसंगहो एक सम्यक आकलन - डॉ. बंडू मानवटकर - ज्ञानपथ प्रकाशन अमरावती.
- ७) पाली शब्दकोश , मराठी इंग्रजी, प्रो. डॉ.विमलकिर्ति, प्रगतिवादी प्रकाशन, नागपूर .
- ८) पाली शब्दकोश लेखक , डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर संपादक महाराष्ट्र शासन प्रकाशन.
सारनाथ प्रकाशन परभणी 2015
- ९) पाली तिपिटक परिचय , लेखक डॉ.विमल किर्ति , समता प्रकाशन ,नागपुर.

DSC-III.1 (विनयपिटक साहित्य)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSC-III.1	विनयपिटक साहित्य	60	4

Course Outcomes:

- १) विनय पिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) पातीमोक्ख ग्रंथाचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) भिक्खू नियम अभ्यासता येईल .
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

Module- I	विनय पिटक साहित्य परिचय विनय पिटक साहित्याचे स्वरूप रचना व महत्त्व	१५ तास
Module- II	भिक्खू पातीमोक्ख १) पाराजीका धम्मा २) संघदिसेसा धम्मा , ३) अनियत धम्मा ४) निस्सग्गीया पाचीत्तीया धम्मा	१५ तास
Module- III	भिक्खू पातीमोक्ख १) पाचीत्तीया धम्मा , २) पतीदेसानिया धम्मा ३) सेखीय धम्मा , ४) अधिकरणशमथ धम्मा	१५ तास
Module- IV	बौद्ध तत्वज्ञान,-१) चार आर्य सत्य , २) आर्य अष्टगिक मार्ग ३) बोधिसत्व	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय - १५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा - १५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) अभिधम्मकोश , आचार्य नरेंद्रदेव , हिन्दुस्तानी अकॅडेमि इलाहाबाद. १९८४
- २) अभिधम्मपिटक , विपस्सना विशोधन विनयास , इगतपुरी.
- ३) विशुद्धीमग्गो , स्वामी द्वारिकादास शास्त्री , वाराणसी .
- ४) विशुद्धीमग्गो , भाषांतर / संपादक, डॉ विमलकीर्ती, प्रगतीवादी प्रकाशन, नागपूर.
- ५) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन, प्रयाग.
- ६) विशुद्धीमग्गो, धर्मरक्षित, सम्यक प्रकाशन, नवी दिल्ली.
- ७) <http://tipitaka.org/deva/en.m.wikipitada.org>
- ८) Pali Darshan Channel
- ९) <http://www.learnpali.in>
- १०) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ११) <https://t.me/palidarshan>
- १२) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c
- १३) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , मोतीलाल बनसिंडस , नवी दिल्ली.
- १४) पाली शब्दकोश , मराठी -इंग्रजी प्रो. डॉ.विमलकिर्ति, प्रगतिवादी प्रकाशन, नागपूर .
- १५) पाली शब्दकोश लेखक , डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर , संपादक महाराष्ट्र शासन .
- १६) पाली तिपिटक परिचय , लेखक डॉ.विमलकिर्ति , समता प्रकाशन नागपूर , 2015.

DSE- 1.A - (खुद्दकपाठ)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSE-I.A	खुद्दकपाठ	60	4

Course Outcomes:

- १) खुद्दकपाठातील तत्त्वज्ञान जाणून घेता येईल
- २) खुद्दकपाठचे महत्त्व व विकास अभ्यासता येईल.
- ३) खुद्दकपाठातील माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) पाली भाषेतील सुविचार जाणून घेता येईल .

unit- I	तिपिटक साहित्याचा परिचय खुद्दक पाठ ग्रंथ परिचय , महत्त्व व स्वरूप	१५ तास
unit- II	१) सरणत्तय, २) दससिक्खापद , ३) महामगल सुत्त ४) कुमारपंथो	१५ तास
unit- III	१) मेत्त सुत्त , २) रतनसुत्त, ३) तीरोकुंड सुत्त ४) निधिकंड सुत्त	१५ तास
unit- IV	पाली निबंध	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय - १५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा - १५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) खुद्दक पाठ , नालंदा महाविहार बिहार.
- २) खुद्दक पाठ पाली - हिन्दी अनुवादक राहुल साकृत्यान
- ३) खुद्दक पाठ पाली, डॉ. बालाजी मा.गव्हाळे , कनिष्क प्रकाशन , कोल्हापूर २०२१.
- ४) खुद्दकपाठ पाली , भिक्षु धर्मरक्षित , दिल्ली .
- ५) <http://tipitaka.org/deva/>
- ६) en.m.wikipedia.org
- ७) पाली व्याकरण, डॉ. विमलकीर्ती , सम्यक प्रकाशन, नवी दिल्ली.
- ८) पाली साहित्याचा इतिहास, भरतसिंह उपाध्याय , नवी दिल्ली .
- ९) Pali Darshan Channel
- १०) <http://www.learnpali.in>

११) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP

१२) <https://t.me/palidarshan>

https://youtu.be/_Kd1GgBt43c

१४) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , मोतीलाल बनसिंडस नवी दिल्ली.

१५) पाली शब्दकोश , मराठी -इंग्रजी प्रो , डॉ.विमलकिर्ती, प्रगतिवादी प्रकाशन, नागपूर .

OR

DSE- 1.B - (धम्मपद)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSE-I.B	धम्मपद	60	4

Course Outcomes:

- १) पाली धम्मपद गाथा पठन अभ्यासता येतील.
- २) धम्मपद ग्रंथातील तत्वज्ञान अभ्यासता येईल.
- ३) धम्मपद या ग्रंथातील समाज उपयोगी मूल्य जोपासता येईल.

DSE- 1.B Mooc/ Swayam

unit- I	धम्मपद ग्रंथ परिचय ,महत्त्व	१५ तास
unit- II	यमक वग्ग , अप्पमाद वग्ग बुध्द वग्ग ,	१५ तास
unit- III	चित्त वग्ग , बाल वग्ग ,पंडित वग्ग	१५ तास
unit- IV	पाली निबंध	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घात्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घात्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घात्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घात्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १३) स्वाध्याय -१५ मार्क
- १४) मौखिक परीक्षा -१५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) खुद्दक निकाय - नालंदा महाविहार विहार
- २) खुद्दक निकाय पाली - हिन्दी अनुवादक राहुल साकृत्यान
- ३) धम्मपद - भिक्षु जगदीश कश्यप - नव नालंदा महाविहार नालंदा
- ४) धम्मपद , डॉ . रेखा वानखडे , सुगम प्रकाशन , अमरावती .
- ५) धम्मपद , डॉ.सुरेद्र माडवधरे , अमरावती.
- ६) धम्मपद , धनराज डाहाट, संकेत प्रकाशन , नागपूर .
- ७) <http://tipitaka.org/deva/>
- ८) en.m.wikipitada.org
- ९) पाली व्याकरण , डॉ विमलकीर्ती , सम्यक प्रकाशन , नवी दिल्ली.
- १०) पाली साहित्याचा इतिहास, भरतसिग उपाध्याय , नवी दिल्ली .
- ११) <http://www.learnpali.in>
- १२) <https://t.me/palidarshan>
- १३) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c

OR

Mooc/Swayam

Buddhist Tourism (OR)
Buddhist Philosophy (OR)
Abhidhamma (Pali) (OR)
History of Indian Buddhism

M.A .Pali & Buddhism

अभ्यास पत्रिका

DSC -III .1 Tutorial प्रशिक्षण व कार्यानुभव

अ .क्र	अभ्यास पत्रिकेचे घटक अध्यापण /प्रशिक्षण	कृती	नेमलेले तास
1	विपस्सना	अनुभव	१५
2	थेरी गाथा ग्रंथातील थेरींचा अभ्यास	पूर्व जीवन कथन करणे . स्वकथन अनुभवणे	१५

अंतर्गत परीक्षा स्वरूप

अ .क्र	लेखी स्वाध्याय /प्रकल्प निबंध /अहवाल	मौखिक परीक्षा /सादरीकरण	एकूण गुण
1	२५	२५	५०

वाङ्मय पारंगत एम. ए. (पाली व बुद्धिज्ञम) अभ्यासक्रम(NEPv23)

पाली आणि बुद्धिज्ञम : एम.ए. : सत्र दुसरे
Semester- II

अक्र.	अभ्यासपत्रिका प्रकार	अभ्यासपत्रिका शीर्षक	तास	श्रेयांक
1	DSC-I.2	पाली भाषा साहित्य	60	4
2	DSC-II.2	सुत्त पिटकसाहित्य	60	4
3	DSC-III.2	विनय पिटकसाहित्य	60	4
4	DSE-II.A/B /Mooc Elective	A)पाली व्याकरण OR B) निवडक जातक कथा OR Mooc/Swym Courses 5. BuddhistTourism OR 6. Buddhsit Philisophy OR 7. Abhidhamma (Pali) OR 8. History ofIndian Buddhism	60	4
5	DSC-II.2 Tutoril	प्रशिक्षण व कार्यानुभव	30	2
6	On Job Training, Apprenitceship, Field Projects	अभ्यासक्रमाशी संबंधित: सेवाधीन प्रशिक्षण सेवानुभव आणि क्षेत्र प्रकल्प	120	4
				22

सूचना:- १) DSC अभ्यासपत्रिका अनिवार्य राहिल.

२) DSE अभ्यासपत्रिका येद्धिक स्वरूपाची असून गट ५ मधील कोणतीही एक अभ्यासपत्रिका निवडावी लागेल.

३) DSC-III.I Tutorial:-

अभ्यासक्रमानुसार कार्यानुभव पूर्ण करावा लागेल .

सत्र १ व सत्र 2 सुटीच्या कालावधीत एकूण १२० तास अभ्यासक्रमाशी संबंधित सेवा कार्य क्षेत्रप्रकल्प पूर्ण करणे बंधनकारक असेल हे कार्य पूर्ण झाल्यानंतरत्याचे ४ श्रेयांक विद्यार्थींना मिळतील.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
FACULTY : HUMANITIES
Session : 2023-24
Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23
Syllabus : M.A. ((Pali & Buddhism) First Year Semester- II
DSC- I.2 (पाली भाषा साहित्य)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSC- I. 2	पाली भाषा साहित्य	60	4

Course Outcomes:

- १) त्रिपीटक साहित्याची माहिती मिळेल .
- २) अनुपिटक साहित्याचे महत्त्व अभ्यासता येईल
- ३) वंस साहित्याचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ४) पाली साहित्यकरा विषयी माहिती अभ्यासता येईल..

DSE- I. 2	Content	एकूण तास
Unit- I.	अनुपिटक साहित्याचे महत्त्व व परिचय वंससाहित्याचे महत्त्व व परिचय	१५ तास
Unit- II.	मिलिंद पन्हो ग्रंथ परिचय विशुद्धीमगो ग्रंथाचे महत्त्व व परिचय	१५तास
Unit- III.	पाली साहित्यकार -१) धम्मनंद कोसंबी २) अनागरिक धम्मपाल ३)महापंडित राहुल साकृतायान	१५ तास
Unit – IV.	पाली अठकथा व .पाली अठकथाकार - १)आचार्य बुद्धदत्त २)आचार्य बुद्धघोस	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय -१५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा -१५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंग उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग, दिल्ली .
- २) पाली साहित्याचा संक्षिप्त इतिहास , डॉ.बालाजी गव्हाळे , शौर्य प्रकाशन , लातूर .
- ३) पाली साहित्य का इतिहास, राहुल सांकृतायान , भारतीय बोध शिक्षा परिषद , श्रावस्ती.
- ४) पाली बौद्ध दर्शन , राहुल सांकृतायान , भारतीय बोध शिक्षा परिषद , श्रावस्ती .
- ५) पाली वाङ्मय अंतरंग, डा. मालती साखरे . नागपूर .
- ६) <http://tipitaka.org/deva/>
- ७) आधुनिक धम्म विचारवंत , डॉ .मालती साखरे , संकेत प्रकाशन नागपूर.
- ८) Pali Darshan Channel
- ९) <http://www.learnpali.in>
- १०) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ११) <https://t.me/palidarshan>
- १२) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c

DSC-II.2 (सुत्तपिटक साहित्य)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSC- II. 2	सुत्तपिटक साहित्य	60	4

Course Outcomes:

- १) तिपिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) संयुक्त निकाय शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) अगुत्तर निकाय ग्रंथ बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

DSC-II. 2

unit – I	संयुक्तनिकाय ग्रंथाचे स्वरूप व महत्त्व समाथ वग १) देवता संयुक्त २) देवपुत्र संयुक्त ३) कोसल संयुक्त	१५ तास
unit- II	निदान वग १) निदान संयुक्त २) अभिसमयसंयुक्त ३) धातूसंयुक्त	१५ तास
unit- III	अगुत्तर निकाय ग्रंथाचे महत्त्व व परिचय खुद्दक निकाय या ग्रंथाचे महत्त्व व परिचय	१५ तास
unit - IV	पाली साहित्यकार -१) भिक्खू जगदीश कश्यप २) डॉ. भिक्खू धम्मरक्षित . ३) डॉ. भदन्त आनंद कोसल्यायन	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय -१५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा -१५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) पाली साहित्य का इतिहास, भरतसिंग उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन प्रयाग.
- २) दिघनिकाय, भाग २ महावग्ग , प्रा. चि. वे. राजवाडे.
- ३) विनयपिटक , राहुल सांकृतायान , भारतीय बोध शिक्षा परिषद - श्रावस्ती.
- ४) खुद्दकनिकायपाली , द्वारिकादास शास्त्री वाराणसी.
- ५) पाली परिचय - डॉ प्रियसेन सिंह
- ६) डॉ. प्रियसेन सिंह, पाली परिचय , सम्यक प्रकाशन नई दिल्ली

- ၅) <http://tipitaka.org/deva/>
- ၆) [en.m.wikipitada.org](http://en.m.wikipedia.org)
- ၇) Pali Darshan Channel
- ၈) <http://www.learnpali.in>
- ၉) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ၁၀) <https://t.me/palidarshan>
- ၁၁) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSC- III. 2	विनय पिटक साहित्य	60	4

Course Outcomes:

- १) विनय पिटक साहित्याचे महत्त्व कळेल.
- २) पातीमोक्ख ग्रंथाचे स्वरूप व शिकवण अभ्यासता येईल.
- ३) भिक्खुनी नियम अभ्यासता येईल .
- ४) मूल्य शिक्षणाची पाया भरणी करता येईल.

Module- I	विनय पिटक साहित्य परिचय पातीमोक्ख ग्रंथाचे व महत्त्व	१५ तास
Module- II	भिक्खुणी पातीमोक्ख १) पाराजिका धम्मा २) संघदिसेसा धम्मा ३) निस्संगीया धम्मा	१५ तास
Module- III	भिक्खुणी पातीमोक्ख १) पाचीत्तीया धम्मा , २) पटीदेसानिया धम्मा ३) सेखीय धम्मा , ४) अधिकरणशमथ धम्मा	१५ तास
Module- IV	बौद्ध तत्त्वज्ञान-१) पारमिता, २) प्रतीत्य समुत्पाद ३) निर्वाण	१५ तास

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न - १४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय - १५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा - १५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) पातीमोक्ख , नव नालंदा महाविहार , विहार.
- २) विनय पिटक , विपस्सना विशोधन विनयास , इगतपुरी.
- ३) विशुद्धीमग्गो , स्वामी द्वारिकादास शास्त्री , वाराणसी.
- ४) पातीमोक्ख , डॉ. विमलकीर्ती , सम्यक प्रकाशन , नवी दिल्ली.
- ५) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंग उपाध्याय , हिंदी साहित्य संमेलन , प्रयाग.
- ६) सधम्मसंगहो एक सम्यक आकलन - डॉ. बंडू मानवटकर - ज्ञानपथ प्रकाशन अमरावती
- ७) <http://tipitaka.org/deva/en.m.wikipitada.org>
- ८) Pali Darshan Channel
- ९) <http://www.learnpali.in>
- १०) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ११) <https://t.me/palidarshan>
- १२) <https://youtu.be/Kd1GgBt43c>
- १३) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , मोतीलाल बनसिंडस , नवी दिल्ली.
- १४) पाली शब्दकोश , मराठी -इंग्रजी , प्रो. डॉ.विमलकिर्ति , प्रगतिवादी प्रकाशन , नागपूर .
- १५) पाली तिपिटक परिचय , लेखक डॉ.विमल किर्ति , समता प्रकाशन , नागपुर , 2015.

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
FACULTY : HUMANITIES
Session : 2023-24
Two Years- Four Semesters Master's Degree Programme- NEPv23
Syllabus : M.A. ((Pali & Buddhism) First Year Semester- II

DSE-II.A(पालीव्याकरण)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSE-II.A	पालीव्याकरण	60	4

Course Outcomes:

- १) पाली वर्णमाला जाणून घेता येईल
- २) पाली भाषेचे महत्त्व व विकास अभ्यासता येईल.
- ३) पाली वर्ण, व्यंजन परिवर्तन नियम बाबत माहिती जाणून घेता येईल.
- ४) पाली भाषेतील विभक्ती व संधी विग्रह जाणून घेता येईल.

DSE- II

unit- I	पाली भाषेचा उगम, विकास	१५ तास
unit – II	पाली भाषेची रचना - वर्ण , स्वर परिवर्तनाचे नियम	१५ तास
unit – III	व्यंजन परिवर्तन नियम	१५ तास
unit – IV	पाली भाषेतील काल - वत्तमान काल, अतितकाल ,अनागत काल	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी= १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घांतरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय -१५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा -१५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ:

- १) ३१ दिन में पाली , डॉ. भदंत आनंद कौसलायन.
- २) मोगलायन पाली व्याकरण , डॉ. भदंत आनंद कौसलायन , डॉ. विमलकीर्ती संपादन
- ३) पाली परिचय , डॉ. प्रियसेन सिंह.
- ४) पाली महाव्याकरण, भिक्षु जगदीश कश्यप
- ५) <http://tipitaka.org/deva/en.m.wikipitada.org>
- ६) Pali Darshan Channel
- ७) <http://www.learnpali.in>
- ८) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ९) <https://t.me/palidarshan>
- १०) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c

OR

DSE-II.B(निवडक जातक)

Code of the Course/Subject	Title of the Course/ Subject	Total Number of Period	Credit
DSE-II.B	निवडक जातक	60	4

Course Outcomes:

- 1) जातक कथा ग्रंथाचे तत्वज्ञान जाणून घेता येईल
- 2) जातक कथा ग्रंथाचे महत्व समजून घेता येईल .
- 3)जातक कथा मधील बोध माहिती मिळेल ..

DSE- II.B

unit- I	खुद्दक निकाय या ग्रंथाचे महत्त्व जातक कथा या ग्रंथाचे महत्त्व	१५ तास
unit – II	१) सीलविमसन जातक ,२) बक जातक ३) मनिचोर जातक	१५ तास
unit – III	१) सिहचम्मजातक ,२) कुरुंगमिगजातक ३) राजोवाद जातक	१५ तास
unit – IV	पाली निबंध	१५ तास

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न पहिला	वस्तुनिष्ठ प्रश्न -१४ पैकी = १४	एकूण गुण = १४
प्रश्न दुसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न तिसरा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न चौथा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६
प्रश्न पाचवा	अ) दीर्घोत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१ ब) लघुत्तरी प्रश्न - २ पैकी = ०१	एकूण गुण = ८ एकूण गुण = ६

अंतर्गत मूल्यमापन:-

- १) स्वाध्याय -१५ मार्क
- २) मौखिक परीक्षा -१५ मार्क

संदर्भ ग्रंथ

- १) जातक कथा ,धर्मानंद कोसंबी , महाराष्ट्र राज्य साहित्य मंडळ मुंबई .
- २) जातक पाली , इगतपुरी वी .वी .वी .प्रकाशन,
- ३) <http://tipitaka.org/deva/en.m.wikipitada.org>
- ४) Pali Darshan Channel
- ५) <http://www.learnpali.in>
- ६) PALI PROMOTION FOUNDATION-TELEGRAMGROUP
- ७) <https://t.me/palidarshan>
- ८) https://youtu.be/_Kd1GgBt43c
- ९) पाली साहित्य का इतिहास , भरतसिंह उपाध्याय , मोतीलाल बनसिंडस नवी दिल्ली.

OR

DSE-II. Mooc/Swayam

Buddhist Tourism (OR)
Buddhist Philosophy (OR)
Abhidhamma (Pali) (OR)
History of Indian Buddhism

M .A .Pali & Buddhism

अभ्यास पत्रिका

DSC -II .2 Tutorial प्रशिक्षण व कार्यानुभव

अ .क्र	अभ्यास पत्रिकेचे घटक अध्यापण /प्रशिक्षण	कृती	नेमलेले तास
1	बुद्ध वंदना ,धम्म वंदना संघ वंदना	पठन करणे समजून घेणे समजावून सांगणे	१५
2	पराभव सुत्त	भाव ,आशय सविस्तर सांगणे	१५

1 व 2 अंतर्गत परीक्षा स्वरूप

अ .क्र	लेखी स्वाध्याय /प्रकल्प निबंध /अहवाल	मौखिक परीक्षा /सादरीकरण	एकूण गुण
1	२५	२५	५०